СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 293. Джерзи Сіти, Н. Дж., пятниця, 17. грудня, 1926. VOL. XXXIV. No. 293. Jersey City, N. J., Friday, December 17. 1926. THREE CENTS.

СЕНАТ НЕ ХОЧЕ ПЛАТИТИ ТАЙНИМ ПРОГИБІЦІЙНИМ ДОНОЩИКАМ

ВАШИНГТОН, 15. грудня. — В сенаті пішла нині сильна агітація за скасованнє видатку на плаченне так званих „ондер ковер мен", себто потайних прогибіційних донощиків. В буджет вставлено на них видаток у сумі пів міліона долярів.

При помочи президента сенату вдалося сю точку переперти без опозиції. Зважають сей факт за велику побіду для противників прогибіції.

Палата послів теж заявилася проти плачення тайним донощикам прогибіційних агентів.

ХОЧУТЬ ЗБІЛЬШЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЛЬОТИ.

ВАШИНГТОН, 15. грудня. — У президента Кулиджа зявився фльотний комітет палати послів, щоби предложити йому свою опінію про потребу збільшення американської военної фльоти. Комітет прийшов до переконання, що Злучені Держави повинні виставити більше кружляків, як вони мають досі. Комітет показав, що другі держави перевисшують Америку щодо ново збудованих кораблів сього типу.

СУД ПРОТИ БУВШОГО МІНІСТРА ЗА ОБМАНЮВАННЄ УРЯДУ.

ВАШИНГТОН, 15. грудня. — По вислуханню адвокатів обох сторін процесу уряду проти бувшого міністра Фола й нафтяра Догені за змову обманювати уряд, суддя відослав справу до вирішення лаві присяжних. Присяжні радили вже цілу ніч і до згоди дійти не могли.

АМЕРИКАНСЬКІ ЕПИСКОПИ В ОБОРОНІ МЕКСИКАНСЬКИХ

ВАШИНГТОН, 15. грудня. — Американські католицькі епископи видали нині публичну заяву проти мексиканського уряду в обороні римо-католицьких епископів Мексика. Вони закидають мексиканському урядови переслідуванне римо-католицької церкви.

ЗАПОВІДАЮТЬ ПЕРЕСИЛАННЄ РУХОМИХ ОБРАЗКІВ ЧЕРЕЗ МОРЕ.

СТ. ЛУИС, 15. грудня. — Др. Е. Ф. Алексендерсон, інжинер Ґенеральної Електричної Ко., виступив тут на зборах Американського Інституту Електричних Інжинерів з незвичайно цікавим відчитом про будучі винаходи. Він каже, що вже не довго буде треба ждати на той час, коли він предложить світови винахід, при помочи котрого буде можна пересилати з одного кінця світа в другий рухомі образки подій. Завдяки тому винаходови людина буде могла оглядати події, що случаються далеко від неї.

ДІВЧИНУ-РАБІВНИЧКУ ЛУЧАТЬ З ДРУГИМИ ЗЛОЧИНАМИ.

ОСТИН, Тексас, 15. грудня. — Поліція робить тепер слідство над тим, чи пані Раджерс, котра в білий день обрабувала одинцем банк, не поповняла коли передтим яких других злочинів. Урядники вірять, що вона пробувала вже раз обрабувати ще один банк і в тій ціли була навіть підпалила дім в сусідстві, щоби в сей спосіб відвернути увагу поліції й людий, але відтак чомусь рабунку не доконала.

ДВОХ БРАТІВ СТЕРОРИЗУВАЛО И ОБРАБУВАЛО БАНК.

ОМАГА, Небраска, 15. грудня. — Тут арештовано нині двох братів Гардинґів, яким поліція закидує, що се вони напали були на місто Модейл в стейті Індіяні, стріляли на кождого чоловіка, якого побачили, пострілили в сей спосіб тяжко двох мущин, а відтак обрабували місцевий банк на три тисячі долярів і втекли з нараженнем власного життя через вкриту кригою ріку Місісіпі до стейту Небраски. Один з братів уже й мав признатися поліції до злочину.

АҐІТАЦІЯ ЗА ОСТРИМИ КАРАМИ ПРОТИ ТОРГОВЦІВ НАРКОТИКАМИ.

НЮ ЙОРК, 15. грудня. — На відбуваючімся тут Всеамериканськім Конґресі Торговлі розглядано питанне, як поставити край безправній торговлі наркотиків. Начальник одної американської тюрми виступив з пропозицією, щоби конґрес віднісся до американських законодатних тіл з домаганнем ухвалити острі кари на таких торговців. Він радив, щоби за налогову торговлю визначити кару досмертної вязниці.

АПАРАТ ДЛЯ ВІДКРИВАННЯ ЗЛОЧИНЦІВ.

НЮ ЙОРК, 15. грудня. — Др. Линк, учитель психольоґії (науки про душу) на нюйорськім університеті, показував на зборах Нюйорського Електричного Товариства свій апарат до відкривання злочинців.

Апарат д-ра Линка опертий на засаді, що в людини, котру випитують за якийсь злочин, зовсім інакше бється серце й заховується шкіра, коли вона винувата, а зовсім інакше, коли ся людина невинна. Апарат д-ра Линка се так званий електричний стетоскоп, так пристроений, що ним можна збільшити голос удару серця 100,000 разів так, що сі удари серця могли чути всі учасники відчиту.

На відчиті зроблено таку пробу. Трох мущин, змовившися межи собою без відома д-ра Линка, „украли" одному знакомому лист з 10 долярами. Др. Линк мав їх випитувати та сказати при помочи свого апарату, котрий се зробив. Апарат справді показав, що битте серця одного з трох переслуханих було зовсім інакше від двох других „невинних". Др. Линк проголосив його винувати, і се власне й був „винуватець".

ПРИПОВІДАЄ МОТОРОВІ КОРАБЛІ.

ЛОНДОН, 14. грудня.— Лорд Килзант, який є власником Роял Мейл, найбільшої корабельної компанії на світі, заповідає, що в найблизшому часі всі пасажирські кораблі будуть моторові. В той спосіб буде більша виґода, не буде диму, буде більше місця і буде більша скорість.

СВІТОВА ХРОНІКА.

200 париських студентів вибило шиби і понищило меблі в салі ґуманістичного факультету (Сорбоні) на знак протесту проти надто важкого іспиту.— У Будапешті перед виходом студентів з університету якась сильна „ґрупа невідомих антисемітів" перевірювала леґітимації студентів і всіх Жидів била ґумовими палками; бійка тривала з чверть години. — У Парижі повстала окрема Ліґа, що має на меті боротьбу за реформу мужеського убрання. Її девізою є: вигода, практичність і естетика. Головою Ліґи є один з найповажніших реформаторів і акторів французького театру: Антоан. Першою жертвою Ліґи буде ковнірик, який по думці нового товариства є зайвий і неґіґієнічний. — У місті уродження Шекспіра, в Стрефферді найдено при розбірці старої стіни в домі його жінки дубову дощинку, палітурку букваря, з якого Шекспір учився читати.— Недалеко Ню Кесл (Анґлія) найдено в намулі ріки лодку, яка, як осудили знавці, має приблизно 4,000 літ. Вона зроблена з такого важкого дерева, що ледви 12 людей могло її піднести.

ГОЛОДНИЙ ПЕС ЗІВ ДИТИНУ.

В селі Руді, в пов. Рава Руська, трафилася досить виімкова подія: мати залишила в хаті дитину в колисці і вийшла. Коли вернулась, дитини не було і не можна її було віднайти. В околиці кочували цигани і підозріння впало на них. Тимчасом згодом виявилося, що дитину пірвав голодний пес і зїв її на полі.

ЕММА ҐОЛЬДМАН У КАНАДІ.

Славна анархістка Емма Ґольдман, яку кілька літ тому депортовано зі Злучених Держав до совітської Росії і яка відтак втікла з Росії, розчарована її порядками, приїхала до Канади. Тепер одначе вона називається „пані Емма Ґольдман Колтон". Говорить вона, що має намір бути в Канаді яких пять місяців і написати книжку про культурні відносини в Канаді. Про Росію говорить ся анархістка, що там за царів було ліпше ніж за большевиків.

ПОЛЬСЬКІ ДОРОГИ.

Коло Чорткова на Сереті впали коні з возом до ріки, бо коло моста нема поруча. Польські ґазети вже від двох неділь пишуть, що в Східній Галичині неможливі дороги, бо ніхто їх не направляє.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляється Вп. пп. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1927 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що вже вислано канлендарі на адресу пп. секретарів для слідуючих відділів:

Вислано почтою 16. грудня:
Від. 137, 217 (2 пак.), 223, 227, 236, 248, 277, 304, 305, 330.

Вислано експресом 16. грудня:
Від. 218 (3 пак.), 252.

Котрий би зі згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня вислання календарів, нехай повідомить Адміністрацію „Свободи".

МАЛЯРІ І МОРЕ.

Малярі, так само як письменники і инші артисти, почувають незвичайно сильно наслідки повоєнної кризи. Найбільше терпить країна малярів: Франція. Щоби зарадити лихові, 60 французьких малярів почало здійснювати ориґінальну ідею; один з найбільших пасажирських пароплавів між Францією і Америкою бере на себе постійну виставку їх образів. Виставка обрахована на долярових туристів, яких море може лекше сполоче з грошей, ніж суходіл. Бо Американці, попавши в Париж, не так легко додумуються, що можна видати гроші на образи замість на инші памятки з подорожі. Але де мають розвішувати свої образи, на видноті наші артисти?

АВТОПОРТРЕТ Т. ШЕВЧЕНКА.

Музей імени Шевченка в Київі придбав автопортрет Шевченка. Автопортрет написано в Оренбурзі 1849 р., його Шевченко подарував свому приятелеви в Оренбурзі, Федорови Лазаренкови, У доньки цього Лазаренкова — Ольги Анжуло і куплено портрета.

ПОЖЕЖІ В ГАЛИЧИНІ.

У Залужі в яворівськім повіті, згоріло 7 господарств, наслідком сушення конопель у печі. — Два господарства згоріли в Жидятичах біля Львова, а три в Купичволі, біля Жовкви; — причиною сусідські порахунки. — Малі діти підпалили хату в Скнилові, а старші по необережности в Зборові.

ВБИЛИ УРЯДНИКА ТВЕРЕЗОСТИ.

Кокрейн, Онт. — Невідомий злочинець застрілив Г. Констабля, який був провінціональним інспектором лайсенсів в околиці Кокрейн. Поліційні власти догадуються, що цього морду доконав якийсь чоловік з пімсти за зловлення його і покарання за вироблювання, або спродавання горівки.

ПАМЯТНИК ШЕВЧЕНКОВІ НА КУБАНІ.

Президія Ново-Мишастівського виконкому ухвалила відкрити 11. березня 1927 року памятник Шевченкови. Президія звернулася до місцевих кооперативних, професійних та инших громадських орґанізацій з проханням взяти участь у будуванні памятника.

ОДИН ЖАНДАРМ НА 350 МЕШКАНЦІВ.

Румунія має понад 40,000 жандармів так, що один жандарм припадає на 350 мешканців. Селяне так збідніли, що в таких колись багатих землях, як Бесарабія або Семигород панують епідемії малярії і шкарлятини, що тисячами косять виснажених голодом селян. Від кінця війни понад 30,000 селян замучила румунська поліція по тюрмах або прямо постріляла. Понад 1,000 робітників міста конає під цю хвилю в румунських тюрмах. Урядова статистика доносить, що ціни прожиточні у двоє так піднялися, як заробітна плата робітників.

ЖІНОЧЕ ТОВАРИСТВО ДЛЯ ТРОЄННЯ ЧОЛОВІКІВ.

Болгарська поліція викрила тайне жіноче товариство, якого одинокою ціллю було труїти і в інщий спосіб позбуватись чоловіків.

До товариства цього належало найбільше молодих женщин, яким навкучилося вже жити з чоловіками, або яких чоловіки не трактували їх так, як належиться.

Поліція арештувала кілька жінок і вони очікують тепер дня своєї розправи за отроєння їх чоловіків в цили отримання грошевої підмоги.

НЕ ЛИЩАЙТЕ ДІТИЙ САМИХ!

В Угринові коло Калуша господар Дмитро Іванюк пішов з жінкою в поле, а дома при однорічній дитині лишив своячку 18-літну дівчину Евфрозину Іванюк. Дівчина бавила дитину на дворі, а відтак лишила її саму і пішла на хвилю до хати. Дитина порачкувала тимчасом до гноївки, там впала і втопилась.

НЕСАМОВИТИЙ БУГАЙ.

В селі Чишки під Львовом мазур Вавжинець Моздір вивів бугая з стайні на обійсте. На дворі вирвався йому з рук бугай зі шнуром і став брикати по загороді. Моздір хотів імити бугая, щоб кого не поколов рогами. Але це йому не вдалося, бо бугай кинувся на него і кілька разів пхнув його рогами в черево і випустив йому кишки. В пару хвиль потім Моздір умер. Доперва на крик жінки і дітей Моздіра збіглись сусіди і зловили несамовитого бугая.

ЗРІСТ ЖІНОЧИХ ПРАВ.

Першу доцентку в німецьких університетах призначили цими днями в Празі; є нею Гедвіґа Лянґекер, на катедрі експериментальної фармакольоґії.

ПОКУСАНІ ЗМІЯМИ.

В Індіях гине рік-річно кільканацять тисяч людей від укущення їдовитими зміями. В минулому році, як подає офіціяльна індійська статистика з Бомбаю, згинуло там від укушення їдовитих гадюк 19.308 осіб. Дикі звірі вбили в 1925 р. в Індіях 1974 осіб, з чого пожерли тигри 975 людей.

В ПОЛЬЩІ ВЖЕ БЮТЬСЯ МОНАРХІСТИ З МОНАРХІСТАМИ

ВАРШАВА, 15. грудня. — І між монархістами не йде всьо так гладко, як того дехто надіявся. І між ними великі непорозуміння, які довели навіть до бійки між двома ґрупами. Недалеко Варшави напала монархістична ґрупа проф. Дзейовского на монархістів з табору Обезерского. Одні на других кидали крісламн, полінами, а навіть впало декілька стрілів, але серіозно не ранено нікого. Найбільше потерпіла на тім хатня установа; вона улягла цілковитому знищенню.

ОПОЗИЦІЯ МАЄ ПІДДАТИСЯ, АБО ВИЙТИ З ПАРТІЇ.

МОСКВА, 15. грудня. — Офіціяльний орган большевиків „Правда" піддає знова острій критиці поведення опозиції, яка далі веде свою кертичну роботу. Правда зазначує, що право критики прислугує всім комуністам на партійних зїздах. Колиж на такім зїзді западуть ухвали, меншість мусить повинуватися більшости і критика мусить устати. Троцький, Каменев і Зіновев провалилися зі своїми проектами, які відкинено. Супроти цего вони повинні залишити дальшу аґітацію, або вийти з партії.

Риков виступив рівнож проти опозиції, зазначуючи, що вона приносить совітам необчислиму шкоду за границями держави, бо совіти не можуть одержати кредитів. Всі надіються якогось заворушення, або повалення теперішного режіму. Це пізнати, говорив Риков, по тім, що деякі заграничні фірми, які вели з совітами велику торговлю в послідних трох роках, стали тепер дуже обережними.

В ВАТИКАНІ НЕПОРОЗУМІННЯ З РОБІТНИКАМИ.

РИМ, 15. грудня. — Папський майордомус Семпер зрезиґнував з причини непорозуміння, яке зайшло між управою апостольської палати а робітниками в справі підвишки платні. Папа вправді згодився на таку підвишку і признав виплату за кілька місяців взад, яку хотіли виплатити. Але робітники цеї надвишки не приняли, заявляючи, що ті, що вирішували ту справу, не порозумілися з представниками робітництва, хоч папа казав порозумітися.

НІМЦІ ДІСТАЮТЬ РОБОТУ У ФРАНЦІЇ.

БЕРЛІН, 15. грудня. — Німці від давна старалися дістати в Франції роботу при відбудові Франції, щоби в той спосіб при помочи своїх робітників і свого матеріялу дещо заробити та сплатити Франції довги з титулу репарацій. Тепер одержали вони з боку Франції предложення вибудувати три великі гати в Полудневій Франції. Робота та буде тревати два роки, а працювати буде 1000 робітників денно. З Німеччини спровадять матеріял і робітників, для яких побудують бараки, ресторан, бібліотеку і театр, щоби всьо мали на місци та щоби всі гроші лишалися в німецьких руках.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ЗБЕРЕТЬСЯ ПІД НОВИМ ІМЕНЕМ.

ЛОНДОН, 15. грудня. — З традиційною помпою замкнено сегодня сесію парляменту, який збереться наново 8. листопада 1927 р.

Новий парлямент буде радити під новою назвою як „Парлямент Злученого Королівства Великої Британії і Північної Ірляндії".

На послідній сесії обговорювано справу усунення окупаційних військ з Надренії, які будуть усунені скорше, як це предбачував верзальський договір, а далі напруження в Хінах і справу численних нещасливих випадків, які лучаються в анґлійській воздушній фльоті, а які потягають численні жертви в людях.

ЯК УСТАБІЛІЗУВАТИ КУРС ФРАНКА.

ПАРИЖ, 15. грудня. — Всі побоюються найбільше того, щоби франк ще далі не ріс в гору, бо безробіття зростає в небувалий у Франції спосіб. Поанкаре підніс франка до тої міри, якої сам не надіявся. Його буджет обрахований після курсу 30 франків за доляра, а тепер $1 коштує тільки 25 франків. Державна каса має біліон франків в золоті. Значить справа стоїть добре, але ніхто не знає, що тепер робити, щоби таки усталити курс франка. Поанкаре не виявляє ніякого пляну і це всіх найбільше турбує. Рух в фабриках устає, а по склепах рівнож слабий рух, хоч ціни повпадали. Люксусові ресторани порожні, бо передше їли і пили там чужинці дуже дешево з огляду на свою заграничну валюту, але тепер ніхто там не заглядає, бо всьо в трое дорозше.

Виходить, що Франції краще поводилося, коли була слабша валюта. Чужинців було повно, а ті залишали повно чужого гроша. Тому то всі нічим так тепер не турбуються, як тим, щоби борони Боже не пішов франк знова в гору.

ЛЛОЙД ДЖОРДЖ ВІДДАВ ПАРТІЇ СВІЙ ПАРТІЙНИЙ ФОНД.

ЛОНДОН, 15. грудня. — Секретний фонд ліберальної партії, призначений на вибори, який був в руках Ллойда Джорджа, дістався в руки партії. Показалося, що бувший премієр орудував фондом надзвичайно економічно, бо подвоїв його.

При всякій нагоді складаймо жертви на Сиротинець-Захист Українського Народного Союза.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДОПУЩЕННЄ ЖІНОК І ДІТИЙ ІМІҐРАНТІВ

Нема сумніву, що найбільше нелюдяним наслідком теперішних іміґраційних обмежень є те, що до Америки не допускається навіть жінок і дітий тих іміґрантів, які сюди правно приїхали. Через те сотки тисяч іміґрантських родин находиться нині в стані розбиття. Сотки тисяч мужів живе нині в сьому краю, а їх діти й жінки в старому краю. Економічні перешкоди не пускають мужів до жінок і дітий, а правні перешкоди не пускають жінок і дітий до батьків. Не десятки жінок, а тисячі пустилися до Америки з родиною, щоби лишень відкрити, на самому порозі краю, що американський закон не дозваляє обєднатися їм з мужами.

Проти такого нелюдяного закона здавна підносилися протести людий, які через нього терпіли, і людий, які, хоч безпосередно в ньому незаінтересовані, всеж таки признавали його нелюдяність. Вони звертали увагу на траґічні наслідки такого закона й домагалися зміни іміґраційного квотового закона хочби на стільки, щоби жінки й діти правних іміґрантів мали право приїхати до Америки.

І ось по довгих місяцях протестів і петиций републиканський сенатор з Ню Йорку Водстворт вніс у конґресі проєкт поправити іміґраційний закон так, щоби до Америки могли приїхати жінки й діти правних іміґрантів понад законну квоту. Проєкт уже перейшов у сенаті, і як перейде ще в палаті послів, стане законом, бо президент мав з гори зобовязатися його підписати, як конґрес його ухвалить.

З тої причини сей закон уже нині називають ухваленим, хоча се ще не зовсім певне. Дехто вже навіть почав розпливатися над добродійствами закона. Навіть новинкарські товариства, які звичайно пишуть новинки, не закрашуючи їх ніякими опініями, дозваляють собі говорити з нагоди ухвали сенату про „дух Різдва Христового", про клич „На землі мир, а в чоловіцѣх благоволеніє", який буцімто має розноситися з поправки до іміґраційного закона.

В дійсности про сей дух ледво чи можна говорити, коли зважити, що іміґраційний закон розбив в Америці родини соткам тисяч, а поправка до іміґраційного закона дає дозвіл на приїзд до Америки всего 35,000 душам. Сього рода поправка се лишень каплина в морю горя іміґрантів. Полекшою деякою вона буде, і наші люди теж поспішаться скористати з неї, як лишень проєкт стане законом. Однак не є се така полекша, щоби з нагоди її ухвалення величатися людяностю перед цілим світом. Здається, ухвала є кращим памятником грубої безоглядности, як людяности й ніжности.

З МОЙОГО ПОБУТУ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Признаюсь, що я їхав на Україну з радостю, бо мав зложити поклін Михайлови Серг. Грушевському, одному з чільних українських громадян, великому будівничому культурного життя на галицькій землі, а з другої сторони з упередженням, бо начитався, головно по чужинецьких часописах, чимало вісток, які радше відстрашували, чим заохочували до подорожи.

Між тим я зазнав на Україні в Києві і Харкові багато додатних вражінь.

Вигляд зовнішний обох міст український. На значній більшости вистав склепових написи українські, причім слово „український" сильно наголошене: „Укр. Банк", Укр. Трест", „Укр. Синдикат", „Укр. держ. видавництво", „Укр. Книгоспілка", Укр. Нар(одний) Харч і т. п. В Харкові заборонено давати нові російські вивіски, а вільно давати тільки українські. По українських урядах вивіски і оповістки в українській мові. По всіх урядах говорять і дають інформації в українській мові, причім инші мови (нац. меншостей) в глибокім пошанованню. По вулицях і трамваях чути українську мову, а трамваєва і залізнича служба відповідають українською мовою. Хоча населення міст в значній части не українське, воно, зневолене обставинами життя, починає до них примінюватися і учиться української мови. Під сим оглядом вибивається на зверх еврейське населення, котре учиться пильно і говорить гарною українською мовою, а сей факт є признакою сили радянської влади. На залізничих стаціях написи українські і щойно в Харкові побіч української, маємо також російську.

Школи по всій Україні, від найнизшого до найвисшого типу українські, і тільки часть давних професорів по високих школах викладає ще в російській мові. Національні меншости мають свої школи, в рідній мові. Наука в давніх університетах, нинішних Інститутах Народної Освіти (ІНО) поставлена високо. Побіч давних професорів читають лекції талановиті, молоді учені.

Всеукраїнська Академія Наук в Києві працює у всіх областях знання з подиву гідним захопленням. Бабато життя вніс у працю Академії акад. Михайло Грушевський. Небавом має бути Всеукраїнська Академія зрівнана у правах з Всесоюзною Академією Наук в Ленінграді, а тим самим буде збільшена її дотація на видавництва (сподіються міліона карбованців = пів міліона долярів).

Українське державне видавництво з дотацією чотирнайцяти міліонів карбованців, себто семи міліонів долярів веде свою роботу на широку скалю. Катальоґи його видань є у кождій нашій книгарні. Щоби дати огляд нової літератури — на се треба би кількох місяців часу, щоби її перечитати.

Славою Києва, Харкова і Одеси є їх українські державні театри. Оперові і драматичні вистави ведені з незвичайною старанностю. Артистичні сили знамениті. На сцені йде життя, якого я не бачив по галицьких театрах. Нові напрями в театральнім мистецтві. Побіч драматичних сцен побачите на одній виставі інтермедію та кіно. В інтермедіях багато натяків на сучасне життя.

Уряд дає на київську оперу 700 тисяч карбованців підмоги, яка одначе на утримання, з огляду на дешевість місць, не вистарчає.

По кінах виключно українські написи, через що вони відграють важну ролю в українізації мійського населення. За мого побуту грали в однім кіно П. К. П. (Пілсудский купив Петлюру). Предметом вистави є повстанчі напади на Україну, що несли смерть і пожари та нищили господарське життя. Вже по моїм виїзді йшла вистава фільму „Тарас Шевченко".

В Києві та Харкові організуються величезні „Всенародні бібліотеки", до котрих має вступ не тільки інтеліґент, але й робітництво за річною оплатою десяти копійок. Вони переповнені публикою зимою і літом. Київська всенародна бібліотека числить поверх міліона і двіста тисяч томів. Є надія, що для потреб співробітників академії в Києві буде отворена спеціяльна бібліотека зараз при будинку давного університета.

Музеї Києва і Харкова визначаються не тільки нечуваним багатством експонатів з обсягу археольоґії, церковної і світської штуки, килимарства, кераміки, але й мистецьким, систематичним укладом, над котрим працюють учені знавці музейництва. Всі музеї є нині власностю держави, котра ними печаливо опікується.

На полі розвитку української культури зробила радянська влада дуже багато, хоча вона сама відчуває, що праця тут не покінчена. Українізацію урядів переводить влада послідовно і звільняє службовиків, що не хочуть учитися української мови. Коли один з націоналістів завважав, „що школа українська, та духа в ній українського нема", — я відповів, що коли в ній в дісности нема духа українського, то винно сему українське громадянство. Ми в Галичині училися по польських школах, а пятно українства витиснула у наших душах — рідна хата та студентські гуртки, серед яких ми проводили життя.

В парі з культурним життям йде господарська відбудова. Просто не хочеться вірити, що чотири роки тому шалів на Україні голод. Склепи і базарі багаті, як перед війною. Поживи в брід. Хліб біленький. Фунт булки 10 копійок. Побіч дешевих їдалень „Укр. Нар(одного) Харчу" прегарні, багаті ресторани. Мяса фунт від 25—35 копійок, риби від 12—30 копійок. Великим здобутком революції було те, що українська земля перейшла в руки селянства. Коли в голодних роках вигинуло багато худоби, уряд подбав про моторові трактори, якими селянство оре землю. Селянин має нині землі від 12—15 десятин (20—24 морґів). Малоземельних селян з Поділля переселює уряд в херсонську ґубернію. Спеціяльно на українських степах життя господарське розвивається світло. Уряд задумує в найближчому році приступити до електрифікації Дніпрових порогів, котра буде давати силу 900 тисяч коней. На Запоріжжю та близько Дніпра мають стати промислові варстати. Радянська влада хоче подбати про свій власний промисл, щоби не бути залежним від инших держав, а сему сприяє богацтво українських земель. Радянські власти стримують імпорт, зате вивозять богато поживи до инших країв, між иншими до Польщі. Селянство вяжеться в кооперативи, які продають збіже масово. Цукрові заводи і плянтації бураків находяться в руках уряду.

Против радянської влади на Україні опозиція мала, хочби тому, що Україна під національним зглядом зискала дуже багато, а хлібороб став господарем української землі. Через те державне будівництво не зустрічає перепон і йде смілим кроком вперід.

Високі урядовці радянської влади на Україні люди світлі, розумні і незвичайно приступні. Я був свідком, як в Наркомосі (Народнім Комісаряті Освіти) молодіж ІНО входила до своїм міністрів (комісарів) без заповідання. На чолі української радянської влади стоять свідомі Українці.

Здається мені, що у своїх поглядах я не є оптимістом не тільки щодо сучасности, але й будучини. Я глядів очима обєктивного критика, а хоча політикою не займаюся і до комуністів не належу, то всеж таки пишу з приємностю сі стрічки, щоби поділитися вражіннями із загалом українського громадянства.

Д-р Кирило Ос. Студинський.

ГРУДЕНЬ МІСЯЦЬ „ПРОСВІТИ"

ПАМЯТАЙМО, ЩО В МІСЯЦЮ ГРУДНИ ПРИПАДАЮТЬ УРОДИНИ НАЙСТАРШОГО УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ.

В ТІМ МІСЯЦЮ ВІДНОВЛЯЄМО ВКЛАДКИ, ЯКІ ВИНОСЯТЬ $2, А ЗА ЯКІ ОДЕРЖУЄМО КАЛЕНДАР І КНИЖКИ „ПРОСВІТИ" І СКЛАДАЄМО ОСІБНИЙ ДАР НА ПОТРЕБУ ПОШИРЕННЯ ПРОСВІТИ МІЖ НАШИМ НАРОДОМ.

ВКЛАДКИ І ЖЕРТВИ НАЛЕЖИТЬ СЛАТИ НА СЛІДУЮЧУ АДРЕСУ:

OBYEDNANYE
P. O. BOX 411, PHILADELPHIA, PA.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Ню Йорк, Н. Й. Дмитро Лучковський. — Чутки про те, що дописи, підписані в „Свободі" як „Священик", писані ким иншим, самими редакторами, православними священиками, або людьми світськими, пускають таки самі кат. священики, отта малесенька горстка, яка не має відваги станути до боротьби, яка не виконує того, чого домагається нарід і добро української справи, яка не хоче себе нічим наразити перед епископом, яка хотіла би мати ласку у епископа і у народа.

Всі дописи, які відносяться до церковно-народних справ, які торкаються укр. кат. церкви і підписані в нашій часописи „священик", написані укр. кат. священиками, тими, які весь час служили і служать вірно ураїнському народови і укр. кат. церкві. Їх імен не оголошуємо з цілком зрозумілих для кождого причин, бо не хочемо їх наражувати на переслідування, або й суспензу. Їх одначе імена подамо колись народови до відома, щоби всі знали, хто з укр. кат. священства в найтяжших часах боронив народних і церковних прав, хто боронив чести наших національних ґеніїв, хто боровся проти польських впливів в укр. кат. церкві.

Свідомі церковні куратори не повинні давати себе баламутити ріжним хитрунам, що сидять на двох стільцях, що ходять між дощ і погоду, а повинні поступати так, як їм наказує їм совість і українські патріотичні почування.

Пітсфілд, Масс. П. Ш. — Такі спростовання не повинні забирати місця в ґазеті. Можете це простувати при слідуючій збірці. Тепер доповнюємо жертводавців з весілля на тім місци: На сироти в краю доложили: Ал. Радковський $1, Григорій Ярмій 25 ц.

Він: Скажи, дорогенька, чи я перший мужчина, котрий любить тебе?

Вона: Ах, якіж ви мужчини нудні: кождий питається тесаме.

ОЛЕКСІЙ К. ТОЛСТОЙ.

КНЯЗЬ СЕРЕБРЯНИЙ

(Повість з часів царя Івана Грізного).

(56)

— Будь о тім переконаний, Борисе Федоровичу! Я нікому не позволю про тебе й подумати лихо, не то говорити! Мої станичники і тепер уже моляться за твоє здоровле, а як вернуться до вітчини, то й всім своїм ближним повелять молитися. Дай мені Боже, щоби ти цілий остався!

—Господь хранить ходящих в незлобії! — сказав Годунов, скромно опускаючи очи. — А впрочім ві всім Його святая воля! Прощай же, князю; до скорого побачення; а не забудь, що обіцяв ти запросити мене на весілле!

Вони по приятельськи обнялись, і Микиті Романовичу стало весело. Він звикся з тим, що Годунов не легко помиляється, і недавна його боязнь що до Олени щезла.

Небавом він виїхав на чолі свого пішого відділу; та заким ще вони покинули Слободу, лучилось щось такого, що після тогдішних понять не віщувало добра.

Біля одної церкви відділ затримала на дорозі товпа бідних, що тиснулися коло сіней церковних, на всю улицю і, бачилось, дожидали богатої милостині від якоїсь знатної особи, що була в церкві.

Посуваючись помалу вперед, щоби товпа могла розступитися, Серебряний вчув парастасний спів і спитав, по кім правиться набоженство? Йому відповіли, що Григорій Лукіянович Скуратов - Більський справляє поминки по сині Максимі Григорієвичу, убитім Татарами. В той самий час роздався голосний крик і з церкви винесли обезчувствілу женщину; худе лице її було облите слезами, а сиве волосе падало без ладу зпід оксамитної шапочки. Се була мати Максимова. Малюта, в смирній одежи вказався в дверях і очи його стрітились з очима Серебряного; але в чертах Малюти не було сим разом звичайного звірства, а лишень якась тупа одурілість, без всякого виразу. Приказавши покласти стару в притворі, він вернувся до церкви дослухувати панахиду, а станичники з Серебряним, знявши шапки і хрестячись, пройшли мимо церковних воріт і чути їм було, як в церкві поважно й протяжно роздавалося: „Со святими упокой!"

Сей сумний спів і думка про Максима тяжке зробили вражіннє на Серебряного, але йому нагадалися успокоюючі слова Годунова і прогнали небавом сум. На скруті дороги, ведучої в ліс, він оглянувся на Александрову Слободу, і коли сховались від него золочені верхи Іванового двірця, йому стало лекше, немовби камінь звалився йому з серця.

Ранок був свіжий, сонічний. Бувші розбійники, гарно одіті і узброєні, йшли вряд за Серебряним і за їздцями, що його відпроваджували. Зелений сумрак обіймав їх з усіх боків. Кінь Серебряного, повний нетерпеливої відваги, зривав на бігу листе з найвисшого галузя а Буян, що не покидав князя по Максимовій смерти, біг наперед, піднимав іноді, нюхаючи вітер, пелехату морду, або повертав її на бік і наслухував, коли який-небудь далекий шум роздався в лісі.

XXXVIII.

На віки!

Кілька днів ішов Серебряний з своїм відділом. На однім нічлігу, відки звертала дорога до дівочого монастиря, він лишив людей своїх, і поїхав сам на зустріч Михеїчеви, що обіцяв йому привезти відповідь від боярині.

Цілу ніч їхав він безупинно. На зорях, наближаючись до одного розпуття, побачив Серебряний догоряючий огонь і Михеїча сидячого коло него. Оба його коні паслися недалеко, осідлані.

Учувши кінський тупіт, Михеїч зірвався на ноги.

— Батюшка, князю Микито Романовичу! — скрикнув він, пізнаючи князя:— не їдь далі, батюшка! Вернися назад, нічого там тобі робити!

— Що сталось? — спитав Серебряний, і серце його завмерло.

— Всему конець, батюшка! — Не судив нам Господь щастя!

Серебряний зіскочив на землю.

— Говори! — сказав він: — що сталось з бояринею?

Старий мовчав.

— Що сталося з Оленою Дмитрівною? — повторив переляканий Серебряний.

— Нема вже Олени Дмитрівни, батюшка! — сказав мрачно Михеїч. — Є тільки сестра Євдокія!

Серебряний захитався і притулився до дерева.

Михеїч дививсь на него горесно.

— Щож діяти, Микито Романовичу! — Така вже видно, була божа воля. В нещасливий ми, видко, вік родилися!

— Розказуй все! — сказав Серебряний, перемагаючись.— Не щади мене! Коли постриглась бояриня?

— Коли дізналась про смерть Дружини Андрієвича, батюшка,... коли дістали в монастири синодик від царя, з іменами всіх страчених а з указом молитися за їх упокой... у вечір перед тим, як я до неї приїхав.

— Бачив ти її?

— Бачив, батюшка.

Серебряний хотів щось сказати, але не міг.

— На малу тільки хвилинку бачив, — додав Михеїч; — не хотіла вона мене допустити спершу.

— Що вона веліла вповісти мені? — ледви промовив Серебряний.

— Щоби ти за неї молився батюшка.

— І більше нічого?

— Нічого, батюшка.

— Михеїчу! — промовив князь по недовгій мовчанці: — — відведи мене до монастиря; я хочу попрощатися з нею...

Старий похитав головою.

— По що тобі до неї батюшка? Не трівож її більше; вона тепер мов свята. Вернімся радше до відділу і ходім прямо під Жиздру!

— Не можу! — сказав Серебряний.

Михеїч опять похитав головою і привів до него одного з своїх коней.

— Сідай же на сего, — сказав він, зітхаючи, — твій дуже зїздився!

Вони мовчки поїхали до монастиря.

Ціла дорога провадила лісом. Небавом почувся плюск води і потік між камінням блиснув крізь густу зелень.

— Чи пізнаєш се місце, князю? — спитав сумно Михеїч.

Серебряний підняв голову і побачив свіже пожарище. Де-не-де земля була порита, а останки будинку і зломане водяне колесо показували, що тут був млин.

— То коли вони чарівника забирали, завважав Михеїч, — то й житло його зруйнували, — думали, що найдуть тут скарб. біс би їх побрав!

Серебряний кинув розсіяно очима на пожарище, і мовчки поїхали дальше.

За кілька годин ліс зачав рідніти. Між деревами забілів камінний мур, і на поляні показався монастир, простий, сумний і очевидячки бідний.

Їздці злізли з коней і застукали до фіртки.

Минуло кілька мінут; задзвонили ключі.

— Слава Господу Ісусу Христу! — сказав тихо Михеїч.

— Во віки віков, амінь! — відповіла сестра-воротарка, отвираючи фіртку. — Кого вам треба, государі?

— Сестри Євдокії, — промовив півголосом Михеїч, боючись сею назвою вразити душевну рану пана свого. — Ти мене знаєш, матінко; я недавно був тут.

— Ні, государю, не знаю; мене тільки сегодня призначено до воріт, а передо мною була сестра Агнія...

І монахиня поглянула боязливо на гостей.

— Не вадить, матінко, — продовжав Михеїч, — пусти нас. Скажи ігумені, що князь Микита Романович Серебряний приїхав.

Воротарка поглянула боязливо на Серебряного, відступилася взад і затріснула за собою фіртку.

Чути було, як вона скоро пішла, промовляючи: „Господи Ісусе Христе, помилуй нас!"

— „Що би се значило?" подумав стремінний: „чого вона боїться мойого боярина?"

Він поглянув на князя і зрозумів, що запорошена збруя, одежа пірвана в лісі і стривожений вираз князя перелякали воротарку. Дійсно, лице Микити Романовича так змінилося, що сам Михеїч не пізнав би його, колиб не приїхав з ним разом.

За якийсь час роздались знов кроки воротарки.

— Не прогнівайтеся, государі, — сказала вона несмілим голосом крізь фіртку, — тепер ігуменя не може вас приймити; приходіть радше завтра, по утрени.

— Я не можу чекати!— скрикнув Серебряний, і вдаривши ногою в фіртку, він вибив запори і ввійшов в подвіре.

Перед ним стояла ігуменя, майже така сама бліда, як і він.

— Во імя Христа Спасителя, — сказала вона дрожачим голосом, — затримайся! Я знаю, чого ти прийшов... Але Господь карає за душегубство, і безневинна кров впаде на голову твою!

— Чесна мати! — відповів Серебряний, не розуміючи її переляку, але занадто затривожений, щоби дивуватися: — чесна мати, пусти мене до сестри Євдокії! Дай мені на одну хвилинку побачити її! Дай мені тільки попрощатися з нею!

— Попрощатися? — повторила ігуменя: — ти дійсно хочеш тільки попрощатися?

— Дай мені з нею попрощатися, чесна мати, а я цілий мій маєток на твій монастир віддам!

Ігуменя поглянула на него недовірчиво.

— Ти вдерся силоміць, — сказала вона: — ти називаєшся князем, а Бог-зна хто ти такий, Бог-зна пощо приїхав... Знаю, що тепер їздять опричники по святих монастирях, і вбивають жінки і доньки тих праведників, що їх недавно в Москві стратили!... Сестра Євдокія була жінкою страченого боярина...

— Я не опричник! — скрикнув Серебряний: я сам віддав би всю свою кров за боярина Морозова! Пусти мене до боярині, чесна мати, пусти мене до неї!

Мабуть правда й щирість намалювалися на обличю Серебряного. Ігуменя успокоїлась і поглянула на него прихильно.

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ГОВ!

Нещасна Роксоляна „скончалася“. Збулася одна покута нещасної бранки і читачів „Америки“. Кромі автора ніхто не знає змісту преславного твору. Шкода тільки, що др. Назарук не підібрав відповідного заголовку до своєї повісти, бо він повинен був оглавити її титулом „Сонник“. От такий титул, який потребаби приняти тепер „Америці“ та „Січі“. Хто хоче виробити в собі сильну волю, нехай пробує читати духові плоди творця гетьмансько-клерикального хаотизму і коли потрафить не заснути на протязі двайцяти минут читання, то через те покаже, що він справді чоловік зелізної витревалости. Хто терпить на безсонницю, то радимо йому читати „Америку“ або „Січ“, або найновіший „добуток“ нашої літератури, календар „Провидіння“.

Хто бажає навчитися, як не треба писати, нехай перестудіює спосіб писання „великого учителя“ цілої України, д-ра Осипа. Сонний гіпнотизм, який запанував в рядах гетьманської Січи, це результат письменної люкреції навереного грішника.

Пробував сам кількома наворотами читати про тую „Хуррем“, чи як там тую бідолашну Роксоляну пан доктор зве, і за кождим разом вже в пару мінут западав в летаргічний сон. Нераз намагаюся прочитати хоч одну сторінку в „Америці“ чи „Січи“, тасама біда. Від зівання мало не розірву рота, а нераз то аж млости бють.

Ні, нема і не буде такого майстра на нудне писанне, як др. Назарук. Він і тільки він посідає безперечно виїмковий дар навіяти на чоловіка таку скуку, що хоч гинь.

А при тім у нього така невинна, прямо дитиняча наївність. Сліде, наивне і чекає на чудо.

Одним махом пера творить монархічне гетьманство, перемінює календар, заводить целібат, впроваджує зелізну дисципліну у Січи і в епархії, валить Шевченка, Франка, „Обєднанне“, демократизм і повертає усьо у середновічні віки февралізму і клерикальної самоволі.

Чудотворець і „баста“, як кажуть Ляхи.

Або з тими Ляхами! Покумався др. Назарук вже на добре з ними. Хвалить усьо, що ляцьке, на всі заставки. В календарі хвалить їх косцьоли та їх ксьондзів. Що виїбє який польський патер, то завше „сухий з аскетичним виразом лиця“. Воно так і повинноби бути на „Труйцові“, бож там монахи, Змартвихвстанці. Але я о заклад піду, що і між ними є більше грубих, добре відживлених, ніж виснажених аскетизмом. А колиб пан доктор послухали цікаві історійки про тих своїх „аскетів“, то ніяк не посміliби ставляти їх висше, ніж етичне життя пересічного нашого жонатого священика. Хай спитається таки самих Поляків, а довідається про неоден і не два, а про богато—богато неаскетичних випадків.

А монахів між Поляками тільки жменя на парохіях. Чому не написати про життя-буття світських священиків-целебсів-Поляків?

Та чи тільки польських? Та чи тільки низшого духовенства?

Гай, гай, яка свіженька та наївність!

Пан Назарук зволили ласкаво уділити нам лекції про календар. Навчили нас темних, що наш церковний календар блудний. Дякуємо за велику науку. То так, якби відкрили для нас нову Америку.

Але скажіть, любий паночку, чому Англійці, а за ними й Американці не приняли й до нині метричної системи, хоча вона де наде практичніща, ніж їх ярди, фіти, бушлі і т. п.?

А тому, що у них і досі ще не забулася традиційна ненависть до французької революції та Наполеона, які завели тую метричну систему.

Що наша еміграція держиться старого календаря у церкві, це дуже здорова і розумна річ. Це наша самоохорона, це відграничення від лятинізації, а в краю це ще й захорона перед польщиною. І поки усі Українці не злучаться разом, поки не відграничимося державними стовпами від Польщі, поти ніякі Твердохліби ні Яцкови ні Назаруки не вмовлять в нас, що нам треба перемінити старий календар на новий у наших церквах.

Така сама обезброюнююча наївність ціхує д-ра Назарука в його поученіях про єдиновластє. Бо чи не є це дитинячим базіканнем захвалювати нам монархізм, нам, які втекли від цісарського та царського автократизму на вільні землі американської републики? Чи є хто тут здоровий на умі і тверезий, щоби переміняв тутешнє життя на колишні злидні в цісарщині чи під царатом?

Ой, як за тим царатом плаче пан Юзьо! — Коби так він був там тоді, коли цар абдикував, він не позволивби на таку історичну трагедію, не тільки трагедію Романових, але цілої Матушки-Расеї! Якеж воно весело-наївне!

Якби Микола II. не мусів, не зрікся би він престола, ні, пане Мономаху за хаотизм.

А ще й про сліпий послух владі. Чи маємо тільки слухать і не разсуждать“? Нехай нам Польща пришле ціпу і купу „гринорів“ і ми всі склонимо голову перед усяким наймитчуком, який буде ширити хрунівство і рабство, — чи так? Для народу є тільки то законом і те владою, на що згодиться більшість горожан. А хочаби на чоло народу видерлися і свої люди, то це не буде законна влада доти, доки більшість народу не апробує її.

Україна після пляну пана Назарука це самовладний гетьман без вибору, який рядить усім при помочи українських панів. А тими українськими панами можуть бути Ляхи, Татари, Москалі, Нмці, Жиди і т. д., аби тільки вони мали свої великі посілости на Україні. А що пан брат мало де дохопився був дідицтва, то майбутня влада на Україні, після рецепти Назарука, булаби цілковито в руках чужинців. Чи не рай?

Але припустім навіть, що Україною правлять корінні українські пани, що навіть др. Назарук попав в ряди української земельної шляхти, а з ним усі гетьманські малі і великі отамани; чи думає пан Юзьо, що це вийшлоби на здоровле українській державі і на щастє українському народови?

Вже за Хмельницького показалася та велика правда, що український народ признає широкий демократизм як основу свого державного ладу. Колиб Богдан був окозачив всю народню масу, колиби був наклонив козаків до впущення всіх Українців під одну козацьку міру, ми не булиб мали відтак рабів-підніжків Москви ані варшавського сміття.

Укопець ще одна квітка в альбом.

Чому то ви, пане Назарук, усе попід шерсть радянську Україну, попід шерсть українських націоналістів, а гладите і примилюєтеся до Польщі? Може ви, в порозумінню із вашим кружком, вже заключили сердечну угоду із білим орлом?

Коли так, то я піддам вам ще одну геніяльну гадку. Чомуб не завести у нас латинську азбуку? Тоді ще скорше піде акт збратання з Ляхами, такого збратання, що зветься: „з роду Рутенець, а по народности Поляк“. Чи не славна гадка? Кількож вона варта золотих? А я, добряга, і не впоминаюсь хабаря!

В своїй „Америці“ ви самі хвалите свій календар і свої „научні“ праці.

Правда, є наука у тім календарі і у всіх ваших писаннях, але знаєте яка? Така, що члени „Провидіння“ повинні вже раз побачити, до чого ви їх ведете.

Цей календар, то документ, цей вам в Злучених Державах не місце. Ідіть там, де нема демократичної републики, як є тут, ідіть там, де позволять вам насміхатися з українських найбільших людей і з української ідеольогії, ідіть там, де похвалять вас за те, що хочете панщини і панського бука для народу, з якого ви вийшли, ідіть туди, де насилу переводять целібат, лятинізацію, де гнуться і ломлять люди під обухом клерикального деспотизму, ідіть там, де дадуть вам до помочі жандармів, щоб могли ширити роздор і розбивати національного духа, ідіть в Польщу, яку ставляєте нам, як примір і яка певно вас нагородить.

Хоч як наївні і невдалі ваші виступи, це булоби насміхом над інтелігенцією нашої еміграції, якби вона на ваші вибрики не сказала: гов!

Гедеон Крупка.

В ІМЯ ПРАВДИ.

Прошу Ред. „Свободи“ помістити сих кілька рядків як відповідь на допись п. П. Гарбінського, поміщену в ч. 283 часопису. Щоби справа була кождому ясна, в короткі опишу цілу справу.

Завдяки байдужним людям місцева українська католицька церква знайшлася в такім положенню, що не була в силі утримувати сталого дяко-учителя, — тим більше, що у нас школа може відбуватися цілими днями тільки в часі літнім, коли діти вільні від англійської школи.

Теперішний священик розглянув добре, як справа стоїть, і порадившись з кураторами, а опісля з народом, на мітінгу парохіяльнім запропонував, що коли хочемо школи, то на той час взяти десь фахового учителя, або, коли удасться, взяти сестри на час трох місяців. Нарід се приняв і шкільний комітет постарався о те, що діти училися три місяці і учили їх сестри. Які предмети науки комітет визначив читання, писання й молитву. На се клали натиск самі родичі дітий.

Щож було злого в тій школі? Щоб священик подякував сестрам при іспиті, то се було зле? Чи не дякував все кождочасний священик дякоучителеви при кінці шкільної науки?

Та п. Гарбінському захотілось бризнути гноєм на всіх, хто не такий, як він. Неправдою є те, що сестри казали дітям, що вони Русини, а не Українці! Неправдою є, що о. Козоріз заборонив співати „Ще не вмерла Україна“, а правдою є, що о. Козоріс просив не співати, бо се не був спів, а рик підпитих людців, котрі в кума підтягнули трохи ще до іспиту і сей національний гимн не був на закінчення іспиту, як п. Гарбінський подав, але був о 4 годині пізнійше. Правдою є, що о. Козоріс не забороняє співати ніяких пісень, якби то було по тверезому, як то се показалося справді по инших місцевостях на концертах або вічах. Коли однак хтось по пяному з рова заревів би „Ще не вмерла“, чейже всякий тверезий Українець сім образився.

Неправдою теж є, що сестра потягнула за священиком, а правдою є, що сестра тільки просила одного з комітету, щоби вспокоїли Гарбінського, бо він ревів, бо сей рев доходив через стіну аж до кімнати сестер. Так священик, як і комітетовий просили його, але се не дуже помагало.

Тож громадяне не були обурені на нікого инчого, тільки на п. Гарбінського, коли довідалися до його захованне.

Неправдиві й дальші уступи дописи. О. Козоріза, то ми ліпше знаємо, хто він є. П. Гарбінський не найде 5 людий, котрі посилали дітей і були на пописі, а котрі посвідчать, що він написав так, як було.

Коли п. Гарбінський береться судити, хто добрий український патріот та хто попирає „Обєднанне“, спитаємо його, кілько він післав до „Обєднання“ на старокраєві потреби? Кілько він зібрав від других? Ми знаємо, що ані цента!

Ми знаємо, що йому не милий о. Козоріз. Але се ще не дає йому права виступати проти нього в часописі.

За Комітет Укр. Кат. Церкви в Реймі, Па.:

Григорій Лабай, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ТРОЙ, Н. Й.

Листопадове Свято.

Заходом всіх товариств, братств і сестрицтв при українській православній церкві в Трой, Н. Й., відсвяткувано величаво Листопадове Свято, осьмої річниці Української Держави, дня 28-го листопада, 1926 р. як слідує: О 10-тій годині перед полуднем відправив Службу Божу о. Йосиф Боднар в українській мові, з молитвою за вітчину. По Службі Божій відправлено панахиду за поляглих борців за свободу і волю Вітчини. О год. 2.30 пополудни відбулося віче в галі української православної церкви. Галя була заповнена слухачами по береги. Крім своїх прибули люди з Ватервліт, Н. Й., Когус, Н. Й., Годсон, Н. Й., і инших місцевостий. Віче отворив о. Боднар, (новоприбувший парох тройської церкви) американським гимном „Май контрі“. Відтак вибрано на предсідателя гр. Йосифа Берника. Предсідатель Берник подякував за вибір і покликав на секретарів: гр. Олексу Заяця і Григорія Бомбу. Відтак д. Берник пояснив ціль віча, яке було злучене зі святом Першого Листопада і попросив до реферату д-ра Мишугу.

Д-р Мишуга в своїм рефераті змалював відносини, які панували на наших землях до першого листопада 1918 року та підніс вагу відродження української державности. Відтак підніс, що духовим творцем листопадових днів був незабутний наш геній Іван Франко. Бесідник пояснив широко, в чім лежить сила духа Франка, зазначуючи, що як би не було у нас Івана Франка, то й не було би свята Першого Листопада.

Д-р Мишуга порушив рівнож і справу релігії, який признав великий вплив на нарід, зазначуючи, що ніяка релігія не повинна паралїжувати визвольних національних змагань народу.

Другим бесідником мав бути редактор М. Хандога, та через важні причини не прибув. Відтак гр. О. Заяць, секретар віча, забрав голос і подякував всім зібраним за те, що причинилися до звеличання свята. В кількох словах згадав він про героїв, котрі положили своє молоде життя за Україну, як рівнож і за тих, котрі ще при життю, а потребують помочі і попросив зібраних, щоби зложили свою жертву на підмогу для інвалідів. Відтак попросив зібраних, щоби голосилися до слова.

До слова зголосився д. Кунашевський з Ню Йорку. Він заохочував в своїх словах наш нарід, щоби брався до бизнесу; бо через бизнес американський нарід став найбогатшим у світі. Також підніс і те, що український нарід тримався своєї прадідної церкви, бо чужа церква для нашого народу так потрібна як ревматизм чоловікови.

Дальшим бесідником був д. Теодор Маліґлувка з Когус, Н. Й., котрий висказав своє задоволенне з реферату д-ра Мишуги. Він говорив, що в околиці Трой ще не лучилося їм почути того рода історичних подій, а рівнож і такого оброблення особи і діяльности Івана Франка. Всі бачуть, яка велика користь з таких віч. Тому ми повинні частійше такі віча уряджувати. Рівнож заохочував він українських родичів, щоби старалися виховувати своїх дітей в українськім дусі.

Потім забрав ще раз слово др. Мишуга пояснив зібраним, до якого великого значіння може дійти наш нарід в Америці, коли дійсно постарається о добре виховання своєї молодіжи.

Він згадав про біду наших перших емігрантів, котрі приїхали сюди, лиш з десятьма пальцями і потрафили своєю тяжкою працею здвигнути повно своїх власних інституцій, котрі нині вартують міліони долярів. Він сказав, що коли наша українська молодіж піде слідами своїх батьків, то зможе побудувати стільки інституцій, що їх вартість буде доходити мілярдів.

Резолюції з віча вийшли такі:

Всенародне віче, скликане заходом чотирох товариств при українській православній церкві в Трой, Н. Й., дня 28-го листопада, по вислошенню реферату д-ра Мишуги ухвалило слідуючі резолюції:

1) В осьму річницю відновлення української держави клонимо свої голови перед душами всіх поляглих борців, котрі по геройськи віддали своє молоде життя за відродження Української Держави. Віддаємо їм честь через повстання з місць.

2) Клонимо голови перед нашим національним генієм, Мойсеем і пророком Іваном Франком та пятнуємо всіх тих, що посміли безчестити його добре імя.

3) Зазначуємо, що ціль наша — це одна Соборна Українська Народоправна Держава. Шлях до неї йде через Київ, серце України.

4) Здобудемо ту державу тільки своїми власними обєднаними силами; тому заявляємо, що будемо попирати всі стремління нашої еміграції, які змагають до обєднання наших національних сил.

Хай живе одна Соборна Українська Держава!

При збірці зложили слідуючі: В. Кунашевський $10.00; по $1.00: о. Йосиф Боднар, Йосиф Берник, Олекса Заяць, Григорій Бомба, Михайл Бучак, Лука Шеремета, Анна Гусак, Горпина Левковичева, Іван Ткач, Текля Куріца, Петро Кучма, Іван Назаревич, Максим Барабаш, Іван Помайба, Вол. Пашкевич, Петро Регенич, Петро Покіда, М. Деревецький, Ст. Левкович, Футулуйчак, Жмут, Гр. Дженджеристий, Микола Тихоня, Василь Левкович, Зофія Ференц, Катерина Гіряк, Марія Пняга, Марія Помайба, Павло Качмар, Петро Пицик, Петро Опар, Данило Базар, Павло Гетьман, Максим Місінович, Антін Гафінович Марія Повалюк, Яків Якимук, Павло Бойко. Разом зложили $49.00. Дрібними датками $32.46. Разом $81.46. Розходу з віча було $47.94. Остало для інвалідів $33.52.

Віче закінчено піснями: Не пора і Ще не вмерла Україна.

Олекса Заяць,
Григорій Бомба, секр-і віча.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА.

ДО ВП. ЗЕМЛЯКІВ В АМЕРИЦІ

з чортківського, заліщицького, борщівського та копичинського повіту.

Земляки-Еміґранти!

Просвітні і економічні організації Чорткова звертаються до Вас, що покинули Рідний Край і на чужині живете в кращих умовах, в отсій преважній справі.

Кружок Рідної Школи в Чорткові, котрий утримує приватну українську народну школу і гімназію, збирає датки на будову дому, в якім знайшли би приміщення сі школи. Від 1911 року істнує в Чорткові приватна українська гімназія (6 кляс), котра під сю пору числить 140 учеників і учениць і є одинокою українською середньою школою для повітів: Чортків, Копичинці, Гусятин, Заліщики, Борщів та сусідних. Ся гімназія дала середню освіту многим соткам нашої молоді обох полів, що збільшила ряди нашої інтелігенції не тільки на західно-українських землях, але й на еміґрації. І тепер в нашій гімназії учаться діти, котрих батьки працюють в Америці і тяжко запрацьованим грошем утримують родину в Старім Краю. Повному розвоєви наших шкіл стоїть на перешкоді брак власного будинку. Дотеперішнє приміщення гімназії не відповідає вимогам гігієни, наша молодь карається в тісних кімнатах без сонця і свіжого повітря, при гамірній вулиці. Щоби сему зарадити, Громадянство Чорткова, згуртоване в Кружку Рідної Школи, в червни 1925 р. рішило здійснити давно леліяну думку і приступити до будови дому Рідної Школи. В тій ціли вибраний Комітет будови Рідної Школи зібрав добровільними датками досі 550 долярів і купив сего має площу під будову.

Щоби діло повести на реальну дорогу і зібравши відповідну готівку в недалекій будучности розпочати будову, Комітет будови та всі просвітні і економічні орґанізації в Чорткові звертаються до заморської еміґрації, до всіх переселенців чортківського, заліщицького, борщівського, копичинецько-гусятинського повіту і сусідних повітів, до земляківбратів, що живучи серед кращих американських умов, не забули ще про рідний старий край, про рідні околиці, що не пірвали ще зносин зі своєками та земляками в ріжних сторонах, але гадками все линуть до них, з покликом: **Поможіть нам в будові дому Рідної Школи в Чорткові!** Поможіть нам здвигнути культурний осередок в місті, що знищене світовою війною такі жертви понесло в українській визвольній боротьбі.

Нехай кождий еміґрант-патріот зі згаданих повітів пішле одноразовий даток один доляр, а протягом року стане будинок Рідної Школи в Чорткові. Нехай еміґранти, що працюють разом, завязують між собою комітети для збирання дрібних датків на будову дому Рідної Школи в Чорткові і збирають їх між переселенцями. — Жертводавці, що зложать 25 долярів, будуть вписані в книгу добродіїв-основників.

Датки на будову дому Рідної Школи в Чорткові та всякі письма посилати на адресу:

UKRAINSKA GIMNAZJA U. P. T.
CZORTKOW, GALICIA, POLAND.

Жертви можна слати рівнож і через Обеднанне в Филаделфії, Па.

В Чорткові, дня 20. листопада 1926.

Др. Іван Гринчишин в. р.
оголова Кружка Рідної Школи.

Др. Волод. Електорович в. р.
директор Повіт. Союза Кооператив.

Др. Остап Юрчинський в. р.
голова філії „Просвіти".

Віктор Петрикевич в. р.
управитель гімназії.

Професор Петроградської Консерваторії, **Володимир Графман**, скрипак, котрий буде грати на концерті Гаркавенка в неділю, 19-го грудня, о год. 2-ій пополудни в Мангаттан Лайсеюм, 66 Іст 4-та ул. Там будуть виступати також другі знані оперові співаки і співачки. Вся українська кольонія буде брати участь в сім концерві.

ЮВИЛЕЙ ГАРКАВЕНКА В НЮ ЙОРКУ ВИКЛИКУЄ ВЕЛИКЕ ЗАІНТЕРЕСОВАННЄ.

Ще жаден концерт не викликав такого заінтересовання між української суспільностю в Ню Йорку і околиці, як концерт і ювилей А. Гаркавенка, котрий відбудеться в неділю, 19-го грудня, о год. 2-ій пополудни, в Мангаттан Лайсим, де все готовиться іти на сей концерт. Кождий Українець хоче побачити наочно хоть раз в життю, якою то великою силою володіє наш славний силач Гаркавенко. Вистарчить сказати, що в 1925 р. в Варшаві, на протязі трийцяти днів цирк Мрачковського був переповнений кождого вечера тому, що Гаркавенко там показував свою феноменальну силу. Під сю пору Гаркавенко становить велику сензацію не лишень між Українцями, але для кождого чоловіка, хто лишень читав в часописях про него. Американські часописи пишуть цілі статті про него, як про народного героя українського. Тепер по причині його 15-літного ювилею на просьбу комітету концертового, він показує нюйорській публиці в чім секрет його сили і що треба робити кождому, щоби стати здоровим чоловіком. Се буде послідний виступ Гаркавенка в Ню Йорку в Мангаттан Лайсем між Українцями. Сподіваємся, що галя буде переповнена.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ